

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Touring

tegen

De Tijd

Met een brief van 25 maart 2020 dienen voorzitter Jan Dyck en CEO Bruno de Thibault van Touring een klacht in tegen De Tijd en journalist Lukas Vanacker. Aanleiding is een artikel van 22 februari 2020 onder de titel *Valt Touring na 125 jaar in panne?* Lukas Vanacker antwoordt met een brief van 24 april, waarop Jan Dyck reageert op 22 mei en Lukas Vanacker en algemeen hoofdredacteur Isabel Albers van Mediafin opnieuw repliceren op 17 juni 2020.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 28 augustus 2020. Jan Dyck woonde de hoorzitting bij voor Touring. Voor De Tijd waren Lukas Vanacker en hoofdredacteur Peter De Groote aanwezig.

DE FEITEN

Naar aanleiding van de 125ste verjaardag van Touring schetst het artikel een profiel van de organisatie, die is uitgegroeid tot een zakenimperium met tentakels in de hele autowereld, maar worstelt met de nieuwe mobiliteitsgewoonten van de Belg.

Depannage blijft de kern, maar Touring slaagt er volgens het artikel als geen ander in om nieuwe inkomensbronnen aan te boren, onder meer in de financiële sector. Het diversifieert met autoverhuur en de overname van autokeuringscentra, al zijn niet alle investeringen even succesvol. Het grote zorgenkind is autoruitervanger Touring Glass. De krant citeert CEO de Thibault, die zegt dat Touring geld steekt in pilootprojecten die lukken en ermee stopt als ze niet lukken.

De journalist heeft het ook over de dubbele structuur van Touring, met een vzw, die profiteert van een gunstig btw-regime, en een nv, waarbij hij de vraag stelt of de commerciële activiteiten de statutaire opdrachten van de vzw nog dienen. De CEO reageert dat de structuur totaal in lijn met de regels is. Verwijzend naar de resultaten was 2018 volgens het artikel een slecht jaar, met een nettoverlies van 11,3 miljoen euro voor de vzw en magere winstmarges voor de nv, waarop de CEO beklemtont dat er in 2019 wel winst was.

Volgens het artikel erkent de CEO dat de raad van bestuur bezig is met een reflectie over de komende tien jaar, waarover hij niet meer kwijt wil, en stoomt Touring zich klaar voor de toekomst met boostervoertuigen, die de lege batterij van stilgevallen e-auto's kunnen opladen.

Een nevenartikel focust op de raad van bestuur en het management. In het managementcomité is het verloop traditioneel erg groot, en de raad van bestuur, die intern de bijnaam Jurassic Park krijgt, wordt volgens critici van oudsher gevuld door dino's uit het Belgische ons-kent-onsnetwerk, met veel mannen op leeftijd, van adel of van liberale signatuur.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER zegt dat het artikel denigrerend en lasterlijk is, fouten bevat, de privacy van de bestuurders schendt, en dat afspraken over voorinzage niet zijn nageleefd. Het artikel getuigt van ofwel gebrek aan beroepsbekwaamheid ofwel kwade trouw.

De Tijd schetst bewust een negatief beeld van Touring, wat blijkt uit een vergelijking met zusterkrant L'Echo. Getuige de verschillende titels: *'Valt Touring na 125 jaar in panne?'* versus *'Après 125 ans d'existence, Touring se cherche un second souffle'*. De Tijd zet Touring neer als voorbijgestreefde Belgicisten, met de vermelding dat boven de zetel in Brussel een grote Belgische vlag wappert, wat niet in L'Echo staat. De Nederlandstalige versie van het artikel is veel lastelijker dan de Franse en dat is een gedragspatroon bij De Tijd, die Touring in Vlaanderen in een negatief daglicht probeert te stellen.

Het artikel heeft enkel aandacht voor het negatieve. Het focust op activiteiten die Touring intussen verlaten heeft, om het beeld te scheppen van een onderneming die zich keer op keer vergist in haar toekomststrategie en alsmaar verliezen slikt. Het verzwijgt succesverhalen zoals Touring Mobilis en Be-Mobile. De journalist vermeldt de verliezen van 2018, zonder te zeggen dat dit komt door investeringen in IT, en verzwijgt de positieve resultaten van 2019.

De journalist schrijft, zonder enige staving of bewijs, dat de structuur van Touring vragen oproept omdat de organisatie misschien activiteiten zou ontplooiën die strijdig zijn met haar maatschappelijk doel, waarmee hij een mogelijk onwettelijke btw-structuur insinueert. Dat is een ontoelaatbare verdachtmaking. De journalist kiest één element uit het maatschappelijk doel en verzwijgt bewust andere onderdelen, wat getuigt van een ongekende kwade trouw.

De passage over een ruil tussen Touring en vastgoedreus Befimmo klopt niet. Befimmo heeft niets te maken met de vastgoedconstructie die Touring in de jaren negentig heeft gebruikt om zijn zetel in Brussel zonder kosten te behouden en te vernieuwen. Befimmo is tijdens het interview met de CEO niet ter sprake gekomen. Ook al is deze passage een detail zonder schade voor Touring, ze is wel symptomatisch voor het gedrag van een onbekwaam journalist.

Volgens het nevenartikel is er een groot verloop in het managementcomité, maar de journalist bewijst niet dat de wisseling in het directiebestand abnormaal verschilt van een vergelijkbare onderneming in België. Helemaal subjectief, denigrerend, beledigend en lasterlijk wordt het waar hij de raad van bestuur omschrijft als Jurassic Park, gevuld met dino's uit het ons-kent-onsnetwerk, op leeftijd, van adel of van liberale signatuur. Revanchegevoelens en interne roddel van ontslagen werknemers of misnoegde vakbondsafgevaardigden zijn geen reden om over de raad van bestuur te schrijven als Jurassic Park. De journalist zet Touring ook neer als vrouwonvriendelijk omdat er maar één vrouwelijke bestuurder is, over wie hij schrijft dat de CEO niet op haar naam kon komen. Dat discrediteert de CEO.

Het klopt overigens niet dat veel bestuurders van adel of liberale signatuur zijn en dat er weinig vrouwelijke bestuurders zijn. In de raden van bestuur van Touring en haar dochterondernemingen zitten drie mensen van adel, wat niet veel is op een totaal van meer dan 40 mandaten. Er zijn ook drie vrouwen, wat een vergelijking met andere niet beursgenoteerde bedrijven best kan doorstaan. Geen enkele bestuurder is ouder dan 70 en er zijn bestuurders van verschillende politieke signatuur. Volgens het artikel probeert Touring haar raad van bestuur te moderniseren, maar de modernisering is al jaren geleden ingezet en succesvol gerealiseerd.

De vermelding van de leeftijd, politieke achtergrond en adellijke afkomst van de bestuurders, van wie enkelen bij naam genoemd worden, schendt hun privacy.

De journalist heeft het eerste ontwerp van het artikel twee dagen voor publicatie doorgestuurd, waardoor Touring onder onnodige en deloyale tijdsdruk is gezet en niet de tijd had om op alles in detail in te gaan. De denigrerende titel is nooit voorgelegd. De journalist heeft met bijna geen enkele opmerking rekening gehouden en heeft de finale versie niet meer doorgestuurd. Nochtans was de publicatie niet hoogdringend en kon ze worden uitgesteld.

Het artikel is een gratuite en foutieve beschadigingsoperatie, wat des te meer blijkt uit het eerste ontwerp, waaruit de journalist verschillende denigrerende passages heeft geschrapt. Uit dat ontwerp blijkt zijn state of mind en zijn opzet om Touring neer te zetten als een gedateerde, Belgicistische onderneming, gefocust op de auto, zonder toekomstperspectieven en niet opgewassen tegen haar concurrenten, voornamelijk VAB.

Twee dagen na publicatie heeft klager zijn bezwaren overgemaakt aan De Tijd, maar tevergeefs. Er kwam pas een antwoord nadat klager zijn klacht had ingediend bij de Raad voor de Journalistiek. Daarin gaf de toenmalig gedelegeerd bestuurder van Mediafin schoorvoetend toe dat de kwalificatie van de bestuurders als dino's mogelijk ongelukkig gekozen was. Touring heeft geen recht van antwoord gevraagd, omdat dit voor sommige onderdelen van het artikel niet mogelijk of aangewezen zou zijn.

DE TIJD zegt dat het artikel een kritische maar correcte analyse schetst van Touring. Er is geen sprake van schending van het privéleven en de afspraken over voorinzage zijn nageleefd.

Wat het verschil tussen De Tijd en L'Echo betreft, verschijnen er elke week vertaalde artikels met verschillende titels. De redacties kiezen hun eigen titel en de titel in De Tijd is niet onterecht. Er bestaan bij Touring zorgen over de toekomst en de titel verwijst naar de pannes die de organisatie elke dag verhelpt. Ook de verwijzing naar de Belgische vlag is feitelijk correct. De verschillen tussen de twee kranten zijn te wijten aan de verschillende manier waarop de oorspronkelijke tekst is ingekort.

Het artikel brengt een evenwichtige analyse van de sterke en zwakke kanten van Touring. Het vermeldt ook positieve zaken, zoals het aanboren van nieuwe inkomensbronnen, initiatieven in de financiële sector en de overname van keuringcentra. Dat Be-Mobile niet aan bod komt, doet niets af aan de evenwichtige insteek. Een artikel hoeft niet elke operatie expliciet te vermelden. Dat niet alle investeringen succesvol zijn, is een feitelijke vaststelling die de CEO in het artikel zelf bevestigt. De vermelde resultaten van 2018 zijn correct en waren op het moment van publicatie de meest recente, publiek beschikbare cijfers. Bovendien staat in het artikel expliciet dat de CEO beklemtoont dat 2019 wel winstgevend was.

De discussie over de toekomst van de vzw leeft al jaren bij Touring en het artikel legt uit waarom deze structuur vragen oproept. De journalist verwijst naar de meest opvallende elementen in de al oude statuten, met name de valorisatie van het patrimonium van België en het propageren van het principe van samenhang op de weg. Hij werpt terecht de vraag op of de commerciële activiteiten nog beantwoorden aan de statutaire opdrachten van de vzw. De reactie van de CEO, dat alles conform de regels is, staat duidelijk in het artikel.

Het verhaal over de deal met Befimmo had de journalist elders gehoord en heeft de CEO tijdens het interview herhaald. De passage stond zo goed als woordelijk in de tekst die ter voorinzage is voorgelegd en Touring heeft hierover geen enkele opmerking gemaakt.

Volgens klager beweert de journalist zaken zonder het minste bewijs, maar een journalist moet niet elk element van elk bewijs in zijn artikel verwerken. De journalist heeft zijn artikel grondig voorbereid aan de hand van jaarrekeningen, andere documenten, de website van Touring, het magazine over de 125ste verjaardag en gesprekken met minstens tien mensen die banden hebben of hadden met Touring. Na zijn interview met de CEO heeft hij per e-mail nog extra vragen naar Touring gestuurd.

De passage over het personeelsverloop in het management klopt. Tussen 2014 en 2020 hebben zeker acht toppers het management verlaten, en ook over de raad van bestuur schrijft de journalist niets fout. De zin dat veel bestuurders mannen op leeftijd, van adel *of* van liberale signatuur zijn, is feitelijk juist. De centrale raden van bestuur van de vzw en de nv tellen samen 14 leden. Dat waren volgens de laatst beschikbare, gepubliceerde jaarrekening van 2018 allemaal mannen, van wie amper één jonger dan 55. Intussen zit er opnieuw een vrouw in de raad van bestuur, van wie de CEO tijdens het interview de naam niet wist. Getuige het telefoongesprek achteraf, waarin hij zei dat de naam in zijn hoofd zat, maar dat hij haar voornaam vergeten was en haar nog niet vaak gezien had. De huidige raad van bestuur telt minstens één liberale figuur en tot voor kort waren dat er meer.

Verschillende gesprekspartners hadden het over de ons-kent-onscultuur bij Touring en minstens drie bronnen bevestigden de bijnaam Jurassic Park voor de raad van bestuur. De journalist had overigens de indruk dat ook de CEO de naam kende. De omschrijving van de bestuurders als dino's is een allusie op de interne bijnaam Jurassic Park.

De bestuurders van Touring worden opgesomd in de publieke jaarrekeningen. De vermelding van hun naam, leeftijd, achtergrond en politieke bindingen is geen schending van de privacy.

De afspraken over voorinzage zijn correct nageleefd, te meer omdat de CEO voor of tijdens het interview niet had gevraagd om de tekst na te lezen. Dat deed de woordvoerder achteraf via e-mail. Daarop liet de journalist op 3 februari weten dat het artikel bedoeld was voor 22 februari, de verjaardag van Touring, en dat hij het op 19 februari zou doorsturen, wat hij ook gedaan heeft. Hij gaf daarbij duidelijk aan hij het doorstuurde voor feitelijke correcties en dat de redactie beslist over toon, insteek en interpretatie. Touring vroeg nooit extra tijd om te reageren en stuurde op 20 februari, nog voor de gevraagde deadline, haar reactie. De journalist heeft dan nog met de CEO en de woordvoerder gebeld om alle opmerkingen te bespreken. De woordvoerder vroeg om ook de definitieve versie te kunnen nalezen, waarop de journalist heeft geantwoord dat dit niet afgesproken was en dat er geen tweede versie zou komen, waarop de woordvoerder hem bedankte. Touring heeft dus een redelijke termijn gekregen om te reageren, die bovendien lang op voorhand duidelijk was gecommuniceerd.

Uit de lange lijst opmerkingen bleek dat Touring vooral negatieve publiciteit wilde vermijden, maar daarbij uit het oog leek te verliezen dat een journalist autonoom beslist over zijn tekst. Het is niet omdat een bedrijf opmerkingen maakt, dat een journalist alle opmerkingen moet accepteren, en een titel wordt nooit vooraf doorgegeven.

BESLISSING

De journalist maakt aannemelijk dat hij de feiten en gegevens die aan bod komen in het artikel op basis van verschillende documenten en gesprekken grondig heeft gecheckt. Op basis daarvan heeft hij een kritische analyse gemaakt van Touring, wat zijn recht is. Dat Touring sommige passages aanstootgevend vindt, betekent niet dat de journalist te kwader trouw heeft gehandeld of dat er een beroepsethische fout is gemaakt.

De naam en de leeftijd van de bestuursleden zijn publieke gegevens. De vermelding ervan en de verwijzing naar hun politieke voorkeur of adellijke afkomst betekenen geen schending van het privéleven.

De journalist heeft de afspraken over voorinzage correct en loyaal nageleefd. Hij heeft van meet af aan duidelijk gemaakt dat Touring kon nalezen op feitelijke fouten en heeft het tijdsvenster voor nalezing lang op voorhand aangegeven. Hij heeft ook duidelijk aangegeven dat er geen tweede lezing zou komen. Hij heeft rekening gehouden met alle feitelijke onnauwkeurigheden waarop Touring gewezen had. Dat hij niet alle voorgestelde aanpassingen heeft doorgevoerd, doet niets af aan de loyale naleving van de afspraken. Voorinzage dient immers niet om de tekst, met de verhaallijn, toon, interpretatie en analyse van de journalist, te herschrijven. Over voorinzage van de titel waren er geen afspraken en het is dan ook geoorloofd dat de journalist de titel niet heeft doorgestuurd.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is ongegrond.

Brussel, 10 september 2020